

РАЗДЕЛ ВТОРИ
ГОСПОДНЯТА МОЛИТВА
„ОТЧЕ НАШ“

2759 „Когато Той беше на едно място и се молеше, след като свърши молитвата, един от учениците Му рече: „Господи, научи ни да се молим, както и Иоан научи учениците си“ (Лук. 11, 1). Именно в отговор на тази молба Господ поверява на учениците Си и на Своята Църква основната християнска молитва. Св. Лука ни дава един кратък текст (с пет прошения).¹ Св. Матей ни дава по-разширено тълкуване (със седем прошения).² Църковното литургическо Предание е приело текста на св. Матей (Мат. 6, 9-13):

Отче наш, Който си на небесата!
Да се свети Твоето име,
да дойде Твоето Царство,
да бъде Твоята воля както на небето, тъй и на земята.
Насъщния ни хляб дай ни днес;
и прости нам дълговете ни, както и ние прощаваме
на длъжниците си;
и не въвеждай нас в изкушение,
но избави ни от лукавия.

2760 Още много рано в литургията Господнята молитва завършва с едно славословие (доксология). В *Дидахе*: „Защото Твое е Царството и силата и славата във вековете.“³ В Апостолските постановления в началото прибавят: „царството“⁴. Това е изразът, запазен в наши дни в икоменическата молитва. Византийското Предание прибавя след „слава“ „Отцу и Сину и Светому Духу“. Римският требник развива последното прошение⁵ в ясна перспектива „да очакваме да се сбъдне блажената надежда“⁶ и пришествието на Исуса Христа, нашия Господ; после следва възклицанието на народа или повтаряне славословието на Апостолическите постановления. 2855 2854

¹ Вж. Лук. 11, 2-4.

² Вж. Мат. 6, 9-13.

³ *Didache* 8, 2: SC 248, 174 (FUNK, *Patres apostolici* 1, 20).

⁴ *Constitutiones apostolicae* 7, 24, 1: SC 336, 174 (FUNK, *Didascalia et Constitutiones Apostolorum* 1, 410).

⁵ Вж. *Ritus Communionis*, [Embolismus]: *Missale Romanum*, editio typica (Typis Polyglottis Vaticanis 1970) p. 472.

⁶ Вж. *Тум.* 2, 13.

Член 1

„СИНТЕЗ НА ЦЯЛОТО ЕВАНГЕЛИЕ“

2761 „Неделната молитва е обобщение на цялото Евангелие.“⁷ „Когато Господ ни завеща тази молитва, Той прибави: „Искайте и ще ви се даде“ (Иоан. 16, 24). Следователно всеки може да се обърне към небето с различни молитви според нуждите си, но като започва винаги с Господнята молитва, която остава основната молитва.⁸

I. В центъра на Писанията

2762 След като показва как Псалмите са главната храна на християнската молитва и се сливат в исканията на „Отче наш“, св. Августин заключава:

„Проследете всички молитви, които са в Писанията, и не вярвам, че можете да намерите нещо, което да не е включено в неделната молитва.“⁹

102 2763 Всичките Писания (Законът, Пророците и Псалмите) са изпълнени в Христос.¹⁰ Евангелието е това „Благовестие“. Неговото първо известие е обобщено от св. Матей в Проповедта на планината.¹¹ Молитвата „Отче Наш“ е центърът на това известие. Именно в този контекст се осветлява всяко искане на завещаната от Господа молитва:

2541 „Господнята молитва е най-съвършената от молитвите В нея не само искаме всичко, което можем да желаем с основание, но и според реда, в който подобава да го искаме. По този начин тази молитва не само ни учи да искаме, но тя оформя също всичките наши чувства.“¹²

1965 2764 Нагорната проповед е учение за живота. Господнята молитва е също молба. Но и в едната, и в другата Духът на Господа придава нова форма на желанията ни, тези вътрешни движения, които одухотворяват нашия живот. Исус ни учи на този нов живот чрез думи-

1969

⁷ TERTULLIANUS, *De oratione*: 1, 6: CCL 1, 258 (PL 1, 1255).

⁸ TERTULLIANUS, *De oratione*: 10: CCL 1, 263 (PL 1, 1268-1269).

⁹ SANCTUS AUGUSTINUS, *Epistula* 130, 12, 22: CSEL 44, 66 (PL 33, 502).

¹⁰ Вж. Лук. 24, 44.

¹¹ Вж. Мат. 5-7.

¹² SANCTUS THOMAS AQUINAS, *Summa theologiae*, 2-2, q. 83, а. 9, с: Ed. Leon. 9, 201.

те си и Той ни учи да го искаме чрез молитвата. От правотата на нашата молитва ще зависи праволинейността на нашия живот в Него.

II. „Господнята молитва“

2765 Традиционният израз „Господня молитва“ (т.е. „Неделна молитва“) означава, че молитвата „Отче наш“ ни е дадена и научена от Господ Исус. Тази молитва, която сме получили от Исус, е наистина единствена „от Господа“. От една страна, чрез думите на тази молитва Единственият Син ни дава словата, които Отец Му е дал¹³: Той е Учителят на нашата молитва. От друга страна, като Въплътеното Слово Той познава в Своето човешко сърце нуждите на Своите човешки братя и сестри и Той ни ги разкрива: Той е Образец за нашата молитва. 2701

2766 Но Исус не ни оставя една формула, която трябва да повтаряме механично.¹⁴ Както във всяка устна молитва, Светият Дух учи чрез Словото на Бога Божиите чедра да се молят на своя Отец. Исус ни дава не само думите на нашата синовна молитва, Той ни дава в същото време Духа, чрез Когото те стават в нас Дух и живот (*Иоан.* 6, 63). Нещо повече: доказателството и възможността на нашата синовна молитва е именно в това, че Отец „изпрати в сърцата [ни] Духа на Своя Син, Който Дух вика: „Авва, сиреч Отче!“ (*Гал.* 4, 6). Понеже нашата молитва предава нашите желания на Бога, това е пак Този, „Който изпитва сърцата“, Отец, Който знае мисълта на Духа, и че Неговото ходатайство за светците отговаря на волята на Бога (*Рим.* 8, 27). Молитвата „Отче наш“ се вмества в тайнствената мисия на Сина и Духа. 690

III. Молитвата на Църквата

2767 Този неразлъчен дар на Господните слова и на Светия Дух, Който им вдъхва живот в сърцата на вярващите, е получен и живее в Църквата още от началото. Първите общности се молят с Господ-

¹³ Вж. *Иоан.* 17, 7.

¹⁴ Вж. *Мат.* 6, 7.

нята молитва „три пъти на ден“¹⁵, вместо „Осемнадесетте благословения“, практикувани в еврейската набожност.

2768 Според апостолското Предание Господнята молитва е вкоренена главно в литургическата молитва.

„Господ ни учи да казваме молитвите си общо за всички наши братя. Защото Той не казва „Отче мой, Който си на небесата“, а „Отче наш“, за да бъде нашата молитва само една душа за цялото Тяло на Църквата.“¹⁶

Във всички литургически традиции Господнята молитва е неразделна част на Големите часове на Божествения часослов. Но нейният църковен характер изпъква най-вече в трите тайнства на християнското посвещение.

1243 2769 При *Кръщението* и *Миропомазването* предаването („*traditio*“) на Господнята молитва означава новото раждане за божествен живот. Понеже християнската молитва е предназначена да говори на Бога със самото Слово на Бога, тези, които са били „възродени ... чрез Словото на живия Бог“ (1 *Петр.* 1, 23) се учат да призовават своя Отец чрез единственото Слово, което Той винаги слуша. И те могат вече да правят това, защото Печатът на помазването на Светия Дух е положен незаличимо върху сърцето им, ушите им, устните им, върху цялото им синовно същество. Ето защо голяма част от тълкуванията на Светите Отци на „Отче наш“ са отправени към катехумените и новопокръстените. Когато Църквата се моли с Господнята молитва, това са именно „възродените“, които се молят и получават милосърдие.¹⁷

1350 2770 В *Евхаристичната Литургия* Господнята молитва се проявява като молитва на цялата Църква. Там се разкриват нейният пълен смисъл и сила. Разположена между Анафората (евхаристична молитва) и литургията на Причастяването, тя обобщава, от една страна, всички молби и ходатайства, изразени в епиклезата, и, от друга страна, чука на вратата на Царствената Трапеза, която ще бъде преварена от тайнството Причастие.

¹⁵ *Didache* 8, 3: SC 248, 174 (FUNK, *Patres apostolici* 1, 20).

¹⁶ SANCTUS IOANNES CHRYSOSTOMUS, *In Matthaeum*, homilia 19, 4: PG 57, 278.

¹⁷ Вж. 1 *Петр.* 2, 1-10.

2771 В Евхаристията Господнята молитва проявява *есхатологичния* характер на прошенията си. Тя е молитва, свойствена на „Последните времена“, на времената на спасението, които започнаха с изливането на Светия Дух и които ще завършат с Пришествието на Господа. Исканията в „Отче наш“, за разлика от молитвите на Стария Завет, се опират върху тайната на спасението, вече осъществено веднъж завинаги в Христос, разпнат и възкръснал. 1403

2772 От тази непоколебима вяра избликва надеждата, която издига всяко от седемте прошения (искания). Тези молби изразяват стоновете на настоящото време, това време на търпение и очакване в, което „не е станало явно, какво ще бъдем“ (1 Йоан. 3, 2).¹⁸ Евхаристията и „Отче наш“ са насочени към Пришествието на Господ, „докле дойде Той“ (1 Кор. 11, 26). 1820

Накратко

2773 В отговор на искането на един от Неговите ученици: „Господи, научи ни да се молим“ (Лук. 11, 1) Исус им поверява основната християнска молитва „Отче наш“.

2774 „Господнята молитва е наистина обобщение на цялото Евангелие.“¹⁹ „Тя е най-съвършената молитва.“²⁰ Тя е центърът на Писанията.

2775 Тя е наречена „Господнята молитва“, защото идва от Господа Исуса, Учител и Образец за нашата молитва.

2776 Господнята молитва е истинска Църковна молитва. Тя е неразделна част от Големите часове на Божествения часослов и тайнствата на християнското посвещение: Кръщение, Миропомазване и Евхаристия. Съединена с Евхаристията, тя изразява „есхатологическия“ характер на своите прошения в надеждата на Господа, „Докле дойде Той“ (1 Кор. 11, 26).

¹⁸ Вж. Кол. 3, 4.

¹⁹ TERTULLIANUS, *De oratione*: 1, 6: CCL 1, 258 (PL 1, 1255).

²⁰ SANCTUS THOMAS AQUINAS, *Summa theologiae*, 2-2, 83, 9, с: Ed. Leon. 9, 201.

Член 2

„ОТЧЕ НАШ, КОЙТО СИ НА НЕБЕСАТА“

I. „Дръзваме в пълно доверие да пристъпим“

2777 В римската литургия евхаристичното събрание е поканено да се моли на Отца със синовно доверие; източните литургии използват и развиват подобни изрази: „Осмеляваме се с пълна увереност“, „Направи ни достойни.“ Пред горящата къпина Той казва на Мойсей: „Не се приближавай насам, събуй си обувката“ (Изх. 3, 5). Този праг на Божествена святост можеше да премине единствено Исус, Който „чрез Себе си очисти греховете ни“ (Евр. 1, 3). Той ни въвежда пред лицето на Отца: „ето Ме Мене и децата, които Бог Ми даде“ (Евр. 2, 13):

270 „Съзнанието, че сме роби, би ни накарало да се скрием вдън земя и понеже сме земни, бихме рухнали като прах, ако не беше властта на Нашия Отец и ако Духът на Неговия Син не ни подбуждаше да произнесем Този вик: „Авва, Отче!“ (Рим. 8, 15). ... Кога немощта на един смъртен би дръзнала да призове Бога за свой Отец, ако не единствено тогава, когато същността на човека е одухотворена от Силата свише.“²¹

2778 Тази сила на Духа, която ни въвежда в Господнята молитва, е изразена в Източните и Западните литургии чрез хубавия, типично християнски израз „*parrhesia*“, т.е. с неподправена простота, синовно доверие, радостна увереност, смирена дързост, сигурност, че ще бъдем изслушани.²²

II. „Отче!“

2779 Преди да направим наш този първи порив на Господнята молитва, не е излишно да очистим смирено нашето сърце от някои лъжливи представи „на този свят“. *Смирението* ни помага да признаем, че „Никой не познава Сина, освен Отец; и нито Отца познава никой, освен Сина и комуто Синът иска да открие“ (Мат. 11, 27), т.е. „на младенци“ (Мат. 11, 25). *Пречистването* на сърцето се отнася до бащините или майчините образи, произлезли от нашата лична и кул-

²¹ SANCTUS PETRUS CHRYSOLOGUS, *Sermo* 71, 3; CCL 24A, 425 (PL 52, 401).

²² Вж. *Ефес.* 3, 12; *Евр.* 3, 6; 4, 16; 10, 19; *1 Иоан.* 2, 28; 3, 21; 5, 14.

турна история, които влияят на нашата връзка с Бога. Бог, Нашият Отец, превъзхожда категориите на тварния свят. Да сравним с Него или против Него нашите идеи в това отношение, би било равно да създаваме идоли, които обожаваме или унищожаваме. Да молим Отца, това значи да навлезем в Неговата тайна, такъв, какъвто е Той и какъвто Синът ни Го откри:

„Името на Бога Отца никога не е бил разкрито на никого. Когато Мойсей е питал Бога кой е Той, той е чул друго име. На нас това име бе разкрито в Сина, защото То съдържа новото име – Отец.“²³

2780 Ние можем да зовем Бога „Отец“, защото Той ни е разкрит от Неговия Син, станал човек, и защото Неговият Дух ни Го открива. Това, което човек не може да възприеме, нито ангелските сили да прозрат, е личното отношение на Сина с Отца²⁴: Духът на Сина ни дава възможност да участваме в тази връзка, на нас, които вярваме, че Исус е Христос и че от Бога сме родени.²⁵

2781 Когато ние молим Отца, ние сме в общение с Него и Неговия Син Исус Христос.²⁶ Именно тогава ние Го откриваме и Го признаваме във все по-ново възхищение. Първата дума от Господнята молитва, преди да бъде прошение, е благослов на преклонение. Защото тази е именно Славата Божия: ние Го признаваме като „Отец“, истински Бог. Ние Му отдаваме благодарение, че ни е открил Своето Име, че ни е дал дара да вярваме в Него и да бъдем удостоени с Неговото присъствие.

2782 Ние можем да почитаме Отца, защото Той ни възроди за Своя живот, *осиновявайки* ни като чеда в Своя Единствен Син: чрез Кръщението Той ни присъединява към Тялото на Своя Христос, а чрез Миропомазването – към Своя Дух, Който слиза от Главата в членовете и ни направи „Христови“ (миропомазани):

„Бог е, Който ни предопредели да бъдем осиновени и ни направи подобни на Славното Тяло на Христа. Отсега, следователно, съпричаст-

²³ TERTULLIANUS, *De oratione*: 3, 1: CCL 1, 258-259 (PL 1, 1257).

²⁴ Вж. *Иоан.* 1, 1.

²⁵ Вж. *1 Иоан.* 5, 1.

²⁶ Вж. *1 Иоан.* 1, 3.

²⁷ SANCTUS CYRILLUS IEROSOLYMITANUS, *Catecheses mystagogicae*, 3, 1: SC 123, 120 (PG 33, 1088).

- ни на Христа, вие с основание се наричате „Христови.“²⁷
- „Новият човек, възроден и отдаден на своя Бог чрез благодатта, казва първо „Отче!“, защото е станал син.“²⁸
- 1701 2783 По такъв начин чрез Господнята молитва ние се *откриваме на нас самите* и едновременно Отец ни се *открива*²⁹:
- „Човеко, ти не смееше да вдигнеш очи към небето, ти навеждаше очи към земята и изведнъж ти получи благодатта от Христа: всички твои грехове бяха простени. От лош слуга ти стана добър син. ... Вдигни очи към Отца, Който те изкупи чрез Своя Син, и кажи: „Отче наш“ ... но не искай никакъв специален дар за тебе. По особен начин Той е Отец само на Христос, а на всички нас Той е общ Баща, защото ни създаде. Казвай впрочем с благоволение „Отче наш“, за да заслужиш да бъдеш Негов син.“³⁰
- 1428 2784 Този безвъзмезден дар на осиновение изисква от наша страна постоянно обръщане и *нов живот*. Молитвата към нашия Отец трябва да развие в нас две основни разположения:
- Желание и воля да Му приличаме*. Създадени по Божи образ, именно чрез благодатта подобие то ни е предадено и ние следва да отговаряме на него.
- 1997
- „Когато назоваваме Бога „Отче наш“, трябва да помним, че сме длъжни да се държим като Божи синове.“³¹
- „Вие не можете да наричате ваш Отец Бога на съвършената доброта, ако имате жестоко и нечовешко сърце; защото в този случай вие нямате белега на добротата на Небесния Отец.“³²
- „Трябва да съзерцаваме непрестанно красотата на Отца ... и Той да проникне в душата ни.“³³
- 2562 2785 *Смирено и доверяващо се сърце*, което ни подбужда „да се обърнем и да станем като деца“ (*Мат.* 18, 3): защото именно на „най-малките“ Отец се откри (*Мат.* 11, 25).
- Това е състояние, „което се постига с поглед само към Бога и с пламъка на Любовта, чрез който душата потъва и прониква в Неговата чиста любов и говори с Бога като със свой собствен Отец, съвсем приятел-
- ²⁸ SANCTUS CYPRIANUS CARTHAGINIENSIS, *De dominica Oratione*, 9: CCL 3A, 94 (PL 4, 541).
²⁹ CONCILIIUM VATICANUM II, Const. past. *Gaudium et spes*, 22: AAS 58 (1966) 1042.
³⁰ SANCTUS AMBROSIIUS, *De sacramentis*, 5, 19: CSEL 73, 66 (PL 16, 450).
³¹ SANCTUS CYPRIANUS CARTHAGINIENSIS, *De dominica Oratione*, 11: CCL 3A, 96 (PL 4, 543).
³² SANCTUS IOANNES CHRYSOSTOMUS, *De angusta porta et in Orationem dominicam*, 3: PG 51, 44.
³³ SANCTUS GREGORIUS NYSSENUS, *Homiliae in Orationem dominicam*, 2: *Gregorii Nysseni opera* ed. W. JAEGER-H. LANGERBECK, v. 7/2 (Leiden 1992) p. 30 (PG 44, 1148).

ски, с нежност и особена набожност.³⁴

„Отче наш: това обръщение поражда у нас едновременно любов и преданост в молитвата ... и също надежда да получим това, което искаме ... Какво може Той да откаже на Своите деца, когато Той вече предварително им е позволил да бъдат Негови чеда?“³⁵

III. „Отче наш“

2786 „Отче наш“ се отнася до Бога. Това определение от наша страна не изразява притежание, но съвсем нова връзка с Бога. 443

2787 Когато казваме „Отче наш“, ние признаваме преди всичко, че всички обещания на любов, известни от Пророците, са изпълнени в новия и вечен завет в Неговия Христос: ние сме станали „Негов“ народ и Той отсега нататък е „Наш“ Бог. Тази нова връзка е взаимна принадлежност, дадена безвъзмездно: именно чрез любовта и верността³⁶ ние отговаряме на „благодатта и истината“, които ни са дадени чрез Исус Христос³⁷. 782

2788 Понеже Господнята молитва е молитва на Неговия народ в „последните времена“, това „Наш“ изразява също и сигурността на нашата надежда в последното обещание на Бога: в новия Йерусалим Той ще каже на победителя: „Който побеждава, ще наследи всичко, и ще Му бъде Бог, а той ще Ми бъде син“ (*Откр.* 21, 7).

2789 Молейки „Нашия“ Отец, ние се обръщаме лично именно към Отца на нашия Господ Исус Христос. Ние не разделяме божеството, защото Отец е „изворът и началото“, но ние изповядваме с това, че вечно Синът е роден от Него и че Той произлиза от Светия Дух. Ние не смесваме и лицата, защото изповядваме, че нашето общение е с Отца и с Неговия Син Исус Христос в Техния единствен Свети Дух. *Светата Троица* е единосъщна и неразделна. Когато молим Отца, ние Го почитаме и прославяме със Сина и със Светия Дух. 245 253

2790 Граматически „Наш“ означава реалност, обща на много притежатели. Има само един Бог и Той е признат Отец от всички, които чрез вярата в Неговия Единствен Син са възродени от Него чрез

³⁴ SANCTUS IOANNES CASSIANUS, *Conlatio*, 9, 18, 1: CSEL 13, 265-266 (PL 49, 788).

³⁵ SANCTUS AUGUSTINUS, *De sermone Domini in monte*, 2, 4, 16: CCL 35, 106 (PL 34, 1276).

³⁶ Вж. *Ос.* 2, 21-22; 6, 1-6.

³⁷ Вж. *Иоан.* 1, 17.

³⁸ Вж. *1 Иоан.* 5, 1; *Иоан.* 3, 5.

вода и Дух.³⁸ Църквата е това ново общение на Бога и хората: съединени с единствения Син, станал „първороден между многото братя“ (Рим. 8, 29). Тя е в общение с един Бог и Отец на всички в един Свети Дух.³⁹ Молейки „нашия“ Отец, всеки кръстен се моли в това общение: „Множеството повярвали имаха едно сърце и една душа“ (Деян. 4, 32).

821 2791 Ето защо въпреки разделението на християните молитвата „Отче наш“ остава общо благо и настоятелен призив за всички кръстени. В общение чрез вярата в Христос и чрез Кръщението те трябва да участват в молитвата на Исус за единството на Неговите ученици.⁴⁰

2792 Най-последно, ако се молим наистина с „Отче наш“, ние излизаме от индивидуализма, защото любовта, която приемаме, ни освобождава от него. „Наш“ в началото на Господнята молитва, както „ни“ в последните четири прошения, не изключва никого. За да го кажем истински⁴¹, нашите разделения и нашите несъгласия трябва да бъдат преодоленни.

604 2793 Кръстените не могат да се молят с „Отче наш“, без да Го молят за всички, за които Той даде Своя възлюбен Син. Божията любов е безгранична, нашата молитва трябва да бъде също такава.⁴² Да молим „нашия“ Отец ни отваря измеренията на Неговата любов, проявена в Христа: да се молим със и за всички хора, които още не Го познават, за да бъдат събрани в едно.⁴³ Тази божествена грижа за всички хора и за цялото творение е вдъхновявала всички молещи се: Тя трябва да разширява нашата молитва с любов, когато ние се осмеляваме да кажем „Отче наш“.

IV. „Който си на небесата“

326 2794 Този библейски израз не означава някакво място („пространство“), а един начин на съществуване; не далечината от Бога, а Не-

³⁹ Вж. *Еф.* 4, 4-6.

⁴⁰ CONCILIUM VATICANUM II, Decl. *Unitatis redintegratio*, 8: AAS 57 (1965) 98; *Ibid.*, 22: AAS 57 (1965) 105-106.

⁴¹ Вж. *Мат.* 5, 23-24; 6, 14-15.

⁴⁰ Вж. CONCILIUM VATICANUM II, Decl. *Nostra aetate*, 5: AAS 58 (1966) 743-744.

⁴³ Вж. *Иоан.* 11, 52.

говото величие. Нашият Отец не е „другаде“. Той е „далече от всичко“, което можем да възприемем за Неговата святост. Ето защо Той е Трисвят. Той е близък до смиреното и съкрушено сърце:

„С основание тези думи „Отче наш, Който си на небесата“ излизат от сърцето на праведните, където Бог живее като в Свой храм. Оттук този, който се моли, ще желае да види да обитава в него Този, Когото призовава.“⁴⁴

„Небесата биха могли да бъдат също онези, които носят образа на небесния свят и в които Бог живее и се движи.“⁴⁵

2795 Символът на небесата ни насочва към тайната на Завета, в която ние живеем, когато молим нашия Отец. Той е на небесата, там е жилището му, Домът на Отца е следователно наше „Отечество“. 1024
Именно от земята на завета ни *прогони* грехът⁴⁶ и към Отца, към небето, ни кара да се върнем обръщането на сърцето⁴⁷. Именно в Христос небето и земята са помирили.⁴⁸ Защото Синът слезе от небето и сам Той ни кара да се върнем с Него чрез Неговия Кръст, чрез Неговото Възкресение и Неговото Възнесение.⁴⁹

2796 Когато Църквата моли „Отче наш, Който си на небесата“, тя 1003
изповядва, че ние сме Божият народ, вече поставен „на небесата в Иисуса Христа“⁵⁰. Скрити „с Христа в Бога“⁵¹ и едновременно въздишащи в това състояние, копнеещи да се облечем в небесното си тяло (2 Кор. 5, 2)⁵²:

Християните „са в плът, но те не живеят според плътта. Те прекарват живота си на Земята, но са граждани на Небето“⁵³.

⁴⁴ SANCTUS AUGUSTINUS, *De sermone Domini in monte*, 2, 5, 18: CCL 35, 108-109 (PL 34, 1277).

⁴⁵ SANCTUS CYRILLUS HIEROSOLYMITANUS, *Catecheses mystagogicae*, 3, 11: SC 126, 160 (PG 33, 1177).

⁴⁶ Вж. *Бит.* 3.

⁴⁷ Вж. *Иер.* 3, 19-4, 1а; *Лук.* 15, 18.21.

⁴⁸ Вж. *Ис.* 45, 8; *Пс.* 85, 12.

⁴⁹ Вж. *Иоан.* 12, 32; 14, 2-3; 16, 28; 20, 17; *Еф.* 4, 9-10; *Евр.* 1, 3; 2, 13)

⁵⁰ Вж. *Еф.* 2, 6.

⁵¹ Вж. *Кол.* 3, 3.

⁵² Вж. *Фил.* 3, 20; *Евр.* 13, 14.

⁵³ *Epistula ad Diognetum*, 5, 8-9: SC 33, 62-64 (FUNK 1, 398).

Накратко

- 2797 *Сърдечното и простодушно доверие, смирената и радостна увереност са предразположенията, които подобават на този, който се моли с „Отче наш“.*
- 2798 *Ние можем да призоваваме Бога като „Отец“, защото ни Го разкри Синът Божии, станал човек, в Когото чрез Кръщението ние сме приобщени и в Когото сме осиновени Божии чеда.*
- 2799 *Господнята молитва ни приобщава към Отца и Неговия Син Исус Христос. Тя ни разкрива на нас самите.⁵⁴*
- 2800 *Моленето с „Отче наш“ трябва да развива у нас волята да Му приличаме и да придобием смирено и доверяващо се сърце.*
- 2801 *Казвайки „Нашия“ Отец, ние призоваваме Новия Завет в Исус Христос, общението със Светата Троица и Божията Любов, която се простира чрез Църквата и обгръща целия свят.*
- 2802 *„Който Си на небесата“ не означава място, а величието на Бога и Неговото присъствие в сърцето на праведните. Небето, Домът на Отца, е истинското отечество, към което се стремим и към което вече принадлежим.*

Член 3**СЕДЕМТЕ ПРОШЕНИЯ**

- 2803 След като сме се поставили в присъствието на Бога, Нашия Отец, за да Го почитаме, обичаме и благославяме, синовният Дух издига от сърцата ни седем прошения, седем благослова. Първите три са богословски и ни привличат към Славата на Отца. Последните четири са пътища към Него, поднасят нашата нищета на Неговата благодат. „Бездна бездна призовава“ (Пс. 41, 8).
- 2627

⁵⁴ Вж. CONCILIUM VATICANUM II, Const. past. *Gaudium et spes*, 22: AAS 58 (1966) 1042.

2804 Първата група прошения ни насочва към Него: Твоето Име... Твоето Царство... Твоята Воля. Именно това е присъщо на любовта – да мисли първо за Този, Когото обича. Във всяко от тези три прошения ние не назоваваме себе си, а горещото желание, мъката дори на възлюбения Син за Славата на Неговия Отец.⁵⁵ „Да се свети...“ „Да дойде...“ „Да бъде...“ Тези три прошения вече са изслушани в Христовата жертва на Спасителя. Но те са отправени сега с надежда към окончателния завършек, „за да бъде Бог всичко у всички“⁵⁶.

2805 Втората група прошения протича в руслото на някои евхаристични епиклези: тя е приношение на нашите очаквания и привлича погледа на Милосърдния Отец. Тя произтича от нас и ни засяга още сега в тукашния свят: „Дай *ни*... прости *ни*... не *ни* въвеждай... избави *ни*...“ Четвъртото и петото прошение засягат нашия живот, за да го храним, да го лекуваме от греха. Двете последни засягат нашата борба за победата на Живота, основната битка на молитвата. 1105

2806 Чрез първите три прошения ние се утвърждаваме във вярата, изпълнени с надежда и разпалени от любовта. Създания Божи и още грешници, ние трябва да искаме за нас и това „ние“ е в измеренията на света и историята, което поднасяме на неизмеримата любов на нашия Бог. Защото именно в името на Христос и Царството на Неговия Свети Дух нашият Отец изпълни Своя спасителен Промисъл за нас и за целия свят. 2656-2658

I. „Да се свети Твоето име“ 2142-2159

2807 Думите „да се свети“ трябва да се разбират тук преди всичко не в смисъл на причина (само Бог осветява, прави свят), но най-вече в смисъл на преценка: да Го признаем като свят, да се отнасяме с Него по свят начин. Така именно в богопочитанието този призив понякога се разбира като хвалебствие и благодарение.⁵⁷ Но Исус ни преподава това прошение като израз на желание и очакване, в което участват Бог и човек. Още от първото прошение към нашия Отец 2097

⁵⁵ Вж. Лук. 22, 15; 12, 50.

⁵⁶ Вж. 1 Кор. 15, 28.

⁵⁷ Вж. Пс. 110, 9; Лук. 1, 49.

ние потъваме в тайната на Неговото Божество и драмата на спасението на нашето човечество. Да Го молим да се свети Неговото Име ни въвлича в Неговото „благоволение, що бе отпреди положил в Себе Си“ (Еф. 1, 9), да „бъдем свети и непорочни пред Него с любов“ (Еф. 1, 4).

203, 432 2808 В решителните моменти на Своята Икономѐя Бог разкрива Своето име, но Той го открива изпълнявайки делото Си. Впрочем това дело не се осъществява за нас и в нас, ако Неговото име не е осветено от нас и в нас.

293 2809 Светостта на Бога е недостъпното огнище на Неговата вечна тайна. Това, което е проявено в Сътворението и в историята, Писанието нарича *Слава*, сиянието на Неговото Величие.⁵⁸ Създавайки човека по Свой образ и подобие (Бит. 1, 26), Бог го увенча със слава.⁵⁹ Но грешейки, човек бе лишен от Славата Божия.⁶⁰ Оттогава Бог проявява Своята Святост, разкривайки и давайки Своето Име, за да обнови човека „по образа на Своя Създател“ (Кол. 3, 10).

705 2810 В обещанието, дадено на Авраам, и в клетвата, която го придружава: „закле се в Себе си“⁶¹, но без да разкрие Своето име. Именно на Мойсей Той започва да Го разкрива⁶² и Той Го проявява пред очите на целия народ, спасявайки го от Египтяните: „защото се прослави славно“ (Иzx. 15, 1). От Завета в Синай този народ е „негов“ и той трябва да бъде „Народ свят“ (или посветен, това е същата дума на еврейски⁶³, защото Божието име живее в него).

2143 2811 Впрочем въпреки Светия закон, който Бог Свят му дава⁶⁴: „Бъдете свети, защото Аз, Господ, Бог ваш, съм свет“ и при все че Господ „заради Своето име“ проявява търпение, народът се отказва от Светия в Израил и осквернява Неговото име между народите.⁶⁵ Ето защо праведните от Стария Завет, бедните, върнали се от заточението, и пророците горяха от ревност за Неговото име.

⁵⁸ Вж. Пс. 8; Ис. 6, 3.

⁵⁹ Вж. Пс. 8, 6.

⁶⁰ Вж. Рим. 3, 23.

⁶¹ Вж. Евр. 6, 13.

⁶² Вж. Иzx. 3, 14.

⁶³ Вж. Иzx. 19, 5-6.

⁶⁴ Вж. Лев. 19, 2.

⁶⁵ Вж. Иез. 20, 36.

2812 Накрая, в Исус името на Бога Свят ни е разкрито и дадено в плът като Спасител⁶⁶: то е открито чрез това, което Той сам Е, чрез Неговото Слово и Неговата *Жертва*.⁶⁷ Това е сърцевината на свещеническата Му молитва: „Отче Светий ... за тях аз посветявам Себе Си, та и те да бъдат осветени чрез истината“ (*Иоан.* 17, 19). Именно защото Той сам „осветява“ Своето име⁶⁸, Исус ни „открива“ името на Отца: „Явих Твоето име.“⁶⁹ Като завършва Своята Пасха, тогава Отец Му дава името, което е над всяко име: „Иисус Христос е Господ за Слава на Бога Отца.“⁷⁰

434

2813 Във водата на Кръщението ние бяхме умити, осветени, оправдани в името на Господа нашия Исус Христос и чрез Духа на нашия Бог (*1 Кор.* 6, 11). През целия наш живот Бог, нашият Отец, ни призовава към святост (*1 Сол.* 4, 7) и тъй като от Него сме в Христа Исуса, Който стана за нас освежение (*1 Кор.* 1, 30), за славата Му и за нашия живот Неговото име е осветено в нас и чрез нас. Такова е искането на нашето първо прошение.

2013

„Кой би могъл да освети Бога, когато Той Самият осветява? Но вдъхновени с тази дума „Бъдете свети, защото Аз съм Свет“ (*Лев.* 11, 44), ние молим като осветени чрез Кръщението да постоянстваме в това, което сме започнали да бъдем. И това ние Го молим всеки ден, защото грешим всеки ден и трябва да се очистим от нашите грехове чрез непрестанно подновявано осветяване. ... Тогава ние прибягваме до молитвата, за да живее в нас тази светост.“⁷¹

2814 От нашата молитва и от нашия живот зависи да се свети името Му между народите:

2045

„Ние молим Бога да се свети името Му, защото със светостта Той спасява и осветява цялото творение. ... Става дума за името, което спасява загубения свят, но ние молим това име на Бога да се свети в нас *чрез нашия живот*. Защото, ако живеем праведно, Божественото име е благословено; но ако живеем безчестно, то се хули, както казва апостолът: „Заради вас името Божие се хули между езичниците“ (*Рим.* 2, 24).⁷² Ние се молим впрочем, за да заслужим да имаме толкова святост в душите си, колкото е свято името на нашия Бог.“⁷³

⁶⁶ Вж. *Мат.* 1, 21; *Лук.* 1, 31.

⁶⁷ Вж. *Иоан.* 8, 28; 17, 8; 17, 17-19.

⁶⁸ Вж. *Иез.* 20, 39; 36, 20-21.

⁶⁹ Вж. *Иоан.* 17, 6.

⁷⁰ Вж. *Фил.* 2, 9-11.

⁷¹ SANCTUS CYPRIANUS CARTHAGINENSIS, *De dominica Oratione*, 12: CCL 3A, 96-97 (PL 4, 544).

⁷² Вж. *Иез.* 36, 20-22.

⁷³ SANCTUS PETRUS CHRYSOLOGUS, *Sermo* 71, 4: CCL 24A, 425 (PL 52, 402).

„Когато казваме „Да се свети Твоето име“, ние молим то да се свети в нас, които сме в Него, но също в другите, които Божията благодат още очаква, за да се съобразим със заповедта, която ни задължава да се молим за всички, дори за враговете си. Ето защо ние не казваме изрично: Да се свети името Ти „в нас“, защото молим името да се свети във всички човеци.“⁷⁴

- 2750 2815 Това прошение, което съдържа всички искания, се чува в *молитвата на Христос*, както и шестте останали прошения, които следват. Молитвата „Отче наш“ е наша молитва, ако е отправена „в името“ на Исус.⁷⁵ Исус иска в свещеническата си молитва: „Отче Светий ... опази ги в Твоето име тях, които си Ми дал“ (*Иоан.* 17, 11).

II. „Да дойде Твоето царство“

- 541 2816 В Новия Завет думата „βασιλεία“ може да се преведе с „царственост“ (абстрактно съществително); „царство“ (конкретно съществително) или царуване (деятелно съществително). Божието Царство е пред нас. То се доближи във възплътеното Слово. То се проповядва в цялото Евангелие, то дойде в смъртта и във Възкресението на Христос. Божието царство настъпи с Тайната вечеря и е между нас в Евхаристията. Царството ще дойде в славата, когато Христос ще Го поднесе на Своя Отец:

„Възможно е също Царството Божие да означава самия Христос лично Него, Когото ние призоваваме всеки ден в нашите желания, чието Пришествие искаме да ускорим с нашите очаквания. Тъй както Той е наше Възкресение, защото ние възкръсваме в Него, така може да бъде и Божието Царство, защото в Него ние ще царуваме.“⁷⁶

- 451, 2632 2817 Това прошение е „*Marana tha*“, викът на Духа и на Невестата: „Ела, Господи, Исусе“:

„При все че тази молитва не ни задължава да искаме идването на Царството, ние сами бихме издигнали същия този вик, изгаряйки от желание по-бързо да прегърнем Този, Който определя нашата надежда. Душите на мъчениците пред олтара призовават Господа с висок глас: „Докога, Владико Светий и Истинний, не ще съдиш ... за нашата кръв ония, които живеят на земята?“ (*Откр.* 6, 10). Те наистина трябва да

⁷⁴ TERTULLIANUS, *De oratione*, 3, 4: CCL 1, 259 (PL 1, 1259).

⁷⁵ Вж. *Иоан.* 14, 13; 15, 16; 16, 24. 26.

⁷⁶ SANCTUS CYPRIANUS CARTHAGINENSIS, *De dominica Oratione*, 13: CCL 3A, 97 (PL 4, 545).

получат правда в края на света. Господи, ускори идването на Твоето Царство.⁷⁷

- 2818 Господнята молитва се отнася главно до сбъдването на надеждата за славното идване на Христос.⁷⁸ Но това желание не отклонява Църквата от нейната мисия в този свят. То по-скоро я задължава, защото след Петдесетница идването на Царството е дело на Духа Господен, „Който продължава делото Си в света и довършва осветяването.“⁷⁹ 769
- 2819 „Царството Божие [е] правда, мир и радост в Светаго Духа“ (Рим. 14, 17). Последните времена, в които живеем, са тези на изливането на Светия Дух. Оттогава започва решителната борба между плътта и Духа⁸⁰: 2046
- „Само едно чисто сърце може без колебание да каже: „Да дойде Твоето Царство.“ Трябва да сме преминали школата на Павел, за да кажем: „Грехът да не царува в смъртното [ни] тяло“ (Рим. 6, 12). Този, който се пази чист в сърцето си, в делата си, в мислите си и в думите си, може да каже на Бога: „Да дойде Твоето Царство.“⁸¹ 2519
- 2820 Разсъждавайки по Дух, християните трябва да правят разлика между нарастването на Божието Царство и прогреса на културата и обществото, в което живеят. Това разграничение не е разделяне. Призиването на човека за вечния живот не премахва, а прави по-наложително задължението му да използва енергиите и средствата, получени от Създателя, за да служи в този свят на правдата и на мира.⁸² 1049
- 2821 Тази молба е отправена и изслушана в молитвата на Исус⁸³. Присъстваща е и действена в Евхаристията, тя носи своя плод в новия живот според блаженствата.⁸⁴ 2746

⁷⁷ TERTULLIANUS, *De oratione*, 5, 2-4: CCL 1, 260 (PL 1, 1261-1262).

⁷⁸ Вж. *Тум.* 2, 13.

⁷⁹ Вж. *Præx Eucharistica IV*, 118: *Missale Romanum*, editio typica (Typis Polyglottis Vaticanis 1970) p. 468.

⁸⁰ Вж. *1 Gal.* 5, 16-25.

⁸¹ SANCTUS CYRILLUS HIEROSOLYMITANUS, *Catecheses mystagogicae*, 5, 13: SC 126, 162 (PG 33,1120).
⁸² Вж. CONCILIIUM VATICANUM II, Const. past. *Gaudium et spes*, 22: AAS 58 (1966) 1042-1044; *Ibid.*, 32: AAS 58 (1966) 1051; *Ibid.*, 39: AAS 58 (1966) 1057; *Ibid.*, 45: AAS 58 (1966) 1065-1066; PAULUS VI, Adh. ap. *Evangelii nuntiandi*, 31: AAS 68 (1976) 26-27.

⁸³ Вж. *Иоан.* 17, 17-20.

⁸⁴ Вж. *Мат.* 5, 13-16; 6, 24; 7, 12-13.

III. „Да бъде Твоята воля както на небето, така и на земята“

- 851 2822 Волята на Нашия Отец е „да се спасят всички човеци и да достигнат до познанието на истината“ (*1 Тим. 2, 3-4*). „Господ дълго ни търпи, понеже не желае да погинат някои“ (*Петр. 3, 9*).⁸⁵ Неговата заповед, която обобщава всички други заповеди и която ни показва цялата Негова воля, това е: „да се обичаме един друг, както Той ни обикна“⁸⁶.
- 59 2823 Той „ни откри тайната на волята Си, по Своето благоволение, що бе отпреди положил ... за да съедини всичко небесно и земно под една глава – Христа. ... Чрез Него ние бяхме и избрани за наследници, предназначени по определение на Бога, Който върши всичко по решение на волята Си“ (*Еф. 1, 9-11*). Ние молим настоятелно да се осъществи напълно този промисъл на благоволение на земята, както е вече осъществено на небето.
- 475 2824 Именно в Христос и чрез Неговата човешка воля волята на Отца бе абсолютно веднъж завинаги осъществена, Исус каза, идвайки в света: „ето, ида да изпълня, Боже, Твоята воля“ (*Евр. 10, 7*).⁸⁷ Исус сам може да каже: „Аз върша винаги онова, което е Нему угодно“ (*Иоан. 8, 29*). В молитвата на Своята агония Той приема напълно волята на Отца: „Но нека бъде не Моята воля, а Твоята“ (*Лук. 22, 42*).⁸⁸ Ето защо Исус „отдаде Себе си за нашите грехове... по волята на Бога“ (*Гал. 1, 4*). „По тая воля сме осветени чрез извършеното веднъж завинаги принасяне на Исус Христовото Тяло“ (*Евр. 10, 10*).
- 615 2825 Исус, „макар и да е Син ... се научи на послушание чрез онова, което претърпя“ (*Евр. 5, 8*). С колко по-голямо основание ние, твари и грешници, станахме в Него осиновени чеда. Ние молим нашия Отец да обедини нашата воля с тази на Неговия Син, за да изпълним Неговата воля, Неговия Спасителен промисъл за живота на света. Ние сме напълно неспособни да направим това, но съединени с Исус и силата на Неговия Свети Дух, ние можем да Му отдадем волята си и да решим да изберем това, което Неговият Син избра завинаги: да върши онова, което е угодно на Отца.⁸⁹

⁸⁵ Вж. *Мат. 18, 14*.

⁸⁶ Вж. *Иоан. 13, 34; 1 Иоан. 3; 4; Лук. 10, 25-37*.

⁸⁷ Вж. *Пс. 39, 8-9*.

⁸⁸ Вж. *Иоан. 4, 34; 5, 30; 6, 38*.

⁸⁹ Вж. *Иоан. 8, 29*.

„Свързвайки се с Христос, ние можем да станем един Дух с Него и с това да изпълним волята Му. По този начин тя ще бъде изцяло изпълнена както на земята, така и на небето.“⁹⁰

„Помислете как Исус Христос ни учи да бъдем смирени, показвайки ни, че нашата добродетел не зависи само от нашата работа, но и от Божията благодат. Той заповядва на всеки верен да се моли за всички, за цялата земя. Защото Той не казва: „Да бъде Твоята воля“ в Мене или във вас, но „на земята“, та „по цялата земя“ да се премахне заблудата, да тържествува истината, да бъде унищожен порокът, да процъфтява добродетелта и земята да не бъде вече различна от небето.“⁹¹

2826 Чрез молитвата ние можем да познаем коя е волята Божия⁹² и да придобием търпение, за да я изпълним.⁹³ Исус ни учи, че в царството небесно не се влиза с думи, но изпълнявайки „волята на Моя Отец Небесен“ (*Мат.* 7, 21).

2827 „Който почита Бога и върши волята Му, тогава слуша“ (*Иоан.* 9, 31).⁹⁴ Такава е силата на Църковната молитва в името на Господа най-вече в Евхаристията. Тя е общение с ходатайството на Пресветата Майка Божия⁹⁵ и всички светци, които са били „богоугодни“, защото са желали да изпълнят само Неговата воля:

„Ние можем също, без да накърним истината, да добавим тези думи: „Да бъде Твоята воля както на небето, така и на земята“: в Църквата, както в Нашия Господ Исус Христос; в Невестата, която Му беше годеница, както и в Съпруга, който изпълни волята на Отца.“⁹⁶

796

IV. „Насъщния ни хляб дай ни днес“

2828 „Дай ни“: хубаво е доверието на децата, които очакват всичко от своя Отец. „Той оставя Своето слънце да грее над лоши и добри и праща дъжд на праведни и неправедни“ (*Мат.* 5, 45) и Той дава на всички живи, които чакат, да им даде храната навреме (*вж.* 3 *Пс.* 103, 27). Исус ни учи на тази молба. Тя прославя Нашия Отец, защото признава колко Той е добър свръх всяка доброта.

⁹⁰ ORIGENES, *De oratione*, 26, 3: GCS 3, 361 (PG 11, 501).

⁹¹ SANCTUS IOANNES CHRYSOSTOMUS, *In Mattaeum homilia* 19, 5: PG 57, 280.

⁹² Вж. *Рим.* 12, 2; *Еф.* 5, 17.

⁹³ Вж. *Евр.* 10, 36.

⁹⁴ Вж. *Иоан.* 5, 14.

⁹⁵ Вж. *Лук.* 1, 38. 49.

⁹⁶ SANCTUS AUGUSTINUS, *De sermone Domini in monte*, 2, 6, 24: CCL 35, 113 (PL 34, 1279).

- 2829 „Дай ни“ е също израз на завета: „Ние сме Негови и Той е наш.“
 Но това „наш“ Го признава също като Отец на всички хора и ние Го
 1939 молим за тях всички, солидарни с техните нужди и техните страдания.
- 2830 „*Нашия хляб*.“ Отец, Който ни дава живот, не може да не ни
 2633 даде необходимата за живота храна и всички „подходящи“ блага –
 материални и духовни. В Нагорната проповед Исус настоява върху
 това синовно доверие, което съдейства на Провидението на нашия
 Отец.⁹⁷ Той не ни подтиква към никаква пасивност⁹⁸, но иска да ни
 освободи от всяко безпокойство и грижа. Такова е синовното всеот-
 даване на Божиите чеда:
- 227 „На всички, които търсят Царството и правдата Божия, Той обещава да
 даде всичко свръх. Всичко всъщност принадлежи на Бога. На този,
 който притежава Бога, нищо не липсва, ако той самият не липсва на
 Бога.“⁹⁹
- 2831 Но присъствието на тези, които са гладни по липса на хляб,
 разкрива друг дълбок смисъл на тази молба. Драмата на глада в
 света призовава християните, които се молят истински, към дейст-
 вителна отговорност спрямо братята им както в личните отношения
 към тях, така и в солидарността с човешкото семейство. Тази мол-
 1038 ба на Господнята молитва не може да бъде отделена от притчата за
 бедния Лазар¹⁰⁰ и Последния съд¹⁰¹.
- 2832 Новината за Царството трябва да повдига земята чрез Духа
 1928 на Христос, както маята тестото.¹⁰² Тя трябва да се проявява в ут-
 върждаване на справедливостта в личните и социалните, икономич-
 еските и международните отношения, без да се забравя никога, че
 няма справедлив ред без хора, които искат да бъдат справедливи.
- 2790, 2546 2833 Става дума за „нашия хляб“, „един“ за „много“. Бедността на
 блаженствата е добродетелта на подялбата: тя призовава да се при-
 общаваме и да споделяме материалните и духовните блага не по
 принуда, а от любов, за да може изобилието на едните да допълва
 нуждите на другите.¹⁰³

⁹⁷ Вж. *Мат.* 6, 25-34.

⁹⁸ Вж. 2 *Сол.* 3, 6-13.

⁹⁹ SANCTUS CYPRIANUS CARTHAGINIENSIS, *De dominica Oratione*, 21: CCL 3A, 103 (PL 4, 543).

¹⁰⁰ Вж. *Лук.* 16, 19-31.

¹⁰¹ Вж. *Мат.* 25, 31-46.

¹⁰² Вж. CONCILIIUM VATICANUM II, *Decr. Apostolicam actuositatem*, 5: AAS 58 (1966) 842.

¹⁰³ Вж. 2 *Кор.* 8, 1-15

2834 „Моли се и труди се.“¹⁰⁴ „Молете се, като че ли всичко зависи от Бога, и работете, като че ли всичко зависи от вас.“¹⁰⁵ След като сме си свършили работата, храната е един дар от нашия Отец; справедливо е да Му я искаме, отдавайки Му за това благодарност. Такъв е смисълът на благославянето на трапезата в християнското семейство. 2428

2835 Това прошение и отговорността, която то включва, се отнасят и за един друг глад, от който хората страдат: „Човек не само с хляб живее, но човек живее с всяко (слово), което излиза из устата на Господа“ (Мат. 4, 4),¹⁰⁶ т.е. Неговото Слово и Неговото Вдъхновение. Християните трябва да мобилизират всички свои усилия, за да проповядват „Евангелието на бедните“. Има глад на земята, но „не глад за хляб, не жажда за вода, а жажда за слушане думите Господни“ (Ам. 8, 11). Ето защо християнският смисъл на това четвърто прошение се отнася до Хляба на Живота: Словото Божие да се приеме с вяра, Тялото на Христос, прието в Евхаристията.¹⁰⁷ 2443 1384 1165

2836 „Днес“ е също един израз на доверие. Господ ни учи на това.¹⁰⁸ Нашата самонадеяност не би могла да го измисли. Понеже става дума за Словото и за Тялото на Неговия Син, това „Днес“ е не само за нашето смъртно време, то е Днес на Бога:

„Ако ти приемаш хляба всеки ден, всеки ден за тебе е днес. Ако Христос е твоя днес, всеки ден Той възкръсва за тебе. По какъв начин? „Син Мой си Ти, Аз днес Те родих“ (Пс. 2, 7). Днес, т.е. когато Христос възкръсва.“¹⁰⁹ 2659

2837 „Насъщен.“ Тази дума „ἐπιούσιον“ няма друга употреба в Новия Завет. Взета в преходен смисъл, тя е педагогическо повторение на „днес“,¹¹⁰ за да ни утвърди в едно „безусловно“ доверие. Взета в качествен смисъл, тя означава необходимото в живота и в по- 2633

¹⁰⁴ E traditione benedictina. Вж. SANCTUS BENEDICTUS, *Regula*, 20: CSEL 75, 75-76 (PL 66, 479-480); *Ibid.*, 48: CSEL 75, 114-119 (PL 66, 703-704).

¹⁰⁵ Dictum sancto Ignatio de Loyola attributum; вж. PETRUS DE RIBADENEYRA, *Tractatus de modo gubernandi sancti Ignatii*, c. 6, 14: MHSI 85, 631.

¹⁰⁶ Вж. *Втор.* 8, 3.

¹⁰⁷ Вж. *Иоан.* 6, 26-58.

¹⁰⁸ Вж. *Мат.* 6, 34; *Исх.* 16, 19.

¹⁰⁹ SANCTUS AMBROSIUS, *De sacramentis*, 5, 26: CSEL 73, 70 (PL 16, 453).

¹¹⁰ Вж. *Исх.* 16, 19-21.

¹¹¹ Вж. *1 Тим.* 6, 8.

широк смисъл, всяко нещо достатъчно за съществуване.¹¹¹ В бук-
 1405 валния смисъл „*epiousios*“: „свръхсъщностен“, означава пряко Хля-
 ба на Живота, Тялото на Христос, „средство за безсмъртие“¹¹², без
 1166 което ние нямаме Живот в нас¹¹³. Най-сетне, божественият смисъл
 е очевиден, когато се свърже с предходното: „Тоя ден“ е денят Гос-
 1389 поден на угощението на Царството, започнало в Евхаристията, коя-
 то е предвкушане на Царството, което идва. Ето защо подобава Ев-
 харистичната литургия да бъде отслужвана „всеки ден“.

„Евхаристията е нашият всекидневен хляб. Присъщото свойство на та-
 зи божествена храна е нейната обединителна сила: тя ни свързва с
 Тялото на Спасителя и прави от нас Негови членове, за да станем това,
 което получаваме. ... Този всекидневен хляб стои също в Писанията,
 които вие слушате всеки ден в Църквата, в хвалебствените химни, кои-
 то се пеят и които вие пеете. Това е необходимо за нашето поклонни-
 чество.“¹¹⁴

Небесният Отец ни насърчава да искаме като небесни чеда Небесния
 хляб¹¹⁵: „Христос – Той е хлябът, който, посаден в Девицата, израсна в
 плътта, замесен в страданието, опечен в пещта на гроба, запазен в
 Църквата и поставен на олтарите, доставя всеки ден на верните небес-
 на храна.“¹¹⁶

V. „Прости нам дълговете ни, както ние прощаваме на длъж- ниците си“

1425 2838 Това прошение е странно. Ако съдържа само първата част на
 изречението – „Прости нам дълговете ни“, то би могло да бъде вклю-
 1933 чено кратко в трите първи прошения на Господнята молитва, защото
 саможертвата на Христос е за „изкупление на греховете“. Но спо-
 ред втората част на изречението нашата молба ще бъде изпълнена,
 2631 ако отговаря първо на едно изискване. Нашата молба е обърната
 към бъдещето. Отговорът ни трябва да я предшества; една дума ги
 свързва: „както“.

„ПРОСТИ НАМ ДЪЛГОВЕТЕ НИ“...

2839 С дръзка увереност ние започваме да молим Нашия Отец.

¹¹² Вж. SANCTUS IGNATIUS ANTIOCHENUS, *Epistula ad Ephesios*, 20, 2: SC 10 bis, 76 (FUNK 1, 230).

¹¹³ Вж. *Иоан.* 6, 53-56.

¹¹⁴ Вж. SANCTUS AUGUSTINUS, *Sermo* 57, 7, 7: PL 38, 389-390.

¹¹⁵ Вж. *Иоан.* 6, 51.

¹¹⁶ SANCTUS PETRUS CHRYSOLOGUS, *Sermo* 67, 7: CCL 24A, 404-405 (PL 52, 402).

Умолявайки Го да се свети името Му, ние Го молим да бъдем все по-святи. Но при все че сме облечени с кръщелната одежда, ние не спираме да грешим, да се отклоняваме от Бога. Сега в това ново прошение ние се завръщаме при Него като блудния Син¹¹⁷ и се признаваме грешници пред Него като митаря¹¹⁸. Нашата молба започва с „изповед“, в която ние изповядваме едновременно нашата нищета и Неговото милосърдие. Нашата надежда е непоколебима, понеже в Неговия Син „ние имаме изкупление чрез кръвта Му и прошка на греховете“ (Кол. 1, 14).¹¹⁹ Действия и неоспорим израз на Неговото опрощение намираме в тайнствата на Неговата Църква.¹²⁰

2840 Обаче и това е страшно, този поток от милосърдие не може да проникне в нашето сърце, докато не простим на онези, които са ни оскърбили. Любовта, както Тялото Христово, е неделима: ние не можем да обичаме Бога, Когото не виждаме, ако не обичаме брат си и сестра си, които виждаме.¹²¹ В отказа да простим на нашите братя и сестри нашето сърце се затваря. Неговата закоравялост го прави непроницаемо за милосърдната любов на Отца. В изповядването на нашия грях нашето сърце се открива за Неговата благодат.

2841 Това прошение е толкова важно, че то е единственото, върху което Господ се връща отново и което Той развива в Нагорната проповед.¹²² Това решаващо изискване на тайната на Завета е невъзможно за човека. „Но за Бога всичко е възможно“ (Мат. 19, 26).

...,КАКТО И НИЕ ПРОЩАВАМЕ НА ДЛЪЖНИЦИТЕ СИ“

2842 Това „както“ не е единствено в учението на Исус: „Бъдете свършени, както е свършен и Небесният ваш Отец“ (Мат. 5, 48); „Бъдете милосърдни както и вашият Отец е милосърден“ (Лук. 6, 36); „Нова заповед ви давам, да любите един другиго; както ви възлюбих“ (Иоан. 13, 34). Да спазваме Божията заповед е невъзможно, ако подражаваме само външно на божествения образец. Тук става дума за едно жизнено участие, излизащо „от дълбините на сърцето“

¹¹⁷ Вж. Лук. 15, 11-32.

¹¹⁸ Вж. Лук. 18, 13.

¹¹⁹ Вж. Еф. 1, 7.

¹²⁰ Вж. Мат. 26, 28; Иоан. 20, 23.

¹²¹ Вж. 1 Иоан. 4, 20.

¹²² Вж. Мат. 5, 23-24; 6, 14-15; Марк. 11-25.

към Светостта, Милосърдието и Любовта на Нашия Бог. „Ако живеем духом, по дух сме длъжни и да постъпваме“ (Гал. 5, 25). Само Духът, Който е „Наш Живот“, може да направи „наши“ мислите, които е имал Исус Христос.¹²³ Тогава единството на опрощението става възможно, като си прощаваме едни на други, както и Бог ни прости в Христос (Еф. 4, 32).

368 2843 Така оживяват словата на Господа за прошката, за тази любов, която обича докрай.¹²⁴ Притчата за безмилостния слуга, която увенчава учението на Господа за църковното общение¹²⁵, завършва с тези думи: „Тъй и Моят Отец Небесен ще стори с вас, ако всеки от вас не прости от сърце на брата си.“ Именно там в действителност, в „дъното на сърцето ни“, всичко се свързва и развързва. Не е в наша власт да не чувстваме и да забравяме обидата. Но сърцето, което се поднася на Свети Дух, обръща обидата в милосърдие и очиства паметта, превръщайки обидата в застъпничество.

2262 2844 Християнската молитва стига до *прощаването на враговете*.¹²⁶ Тя преобразува ученика, уподобявайки го на неговия Учител. Прошката е връх на християнската молитва. Дарът на молитвата може да бъде приет само в едно сърце, съгласувано с Божественото милосърдие. Прошката свидетелства също, че в нашия свят любовта е по-силна от греха. Мъчениците от миналото и настоящето са пример за това свидетелстване на Исус. Прошката е важно условие за Помирението¹²⁷ на Божиите чеда със своя Отец и на хората помежду им¹²⁸.

1441 2845 Няма граница, нито мярка на това по същество божествено опрощение.¹²⁹ Дали става дума за обиди, „за грехове“ според Лук. 11, 4, или за „дългове“ според Мат. 6, 12, в действителност ние сме винаги длъжници: „Не дължете никому нищо, освен взаимна любов“ (Рим. 13, 8). Общението със Светата Троица е извор и критерий за истината на всяко взаимоотношение.¹³⁰ Тя става живот в молитвата, най-вече в Евхаристията¹³¹:

¹²³ Вж. Фил. 2, 1. 5.

¹²⁴ Вж. Иоан. 13, 1.

¹²⁵ Вж. Мат. 18, 23-35.

¹²⁶ Вж. Мат. 5, 43-44.

¹²⁷ Вж. 2 Кор. 5, 18-21.

¹²⁸ Вж. IOANNES PAULUS II, Litt. enc. *Divis in misericordia*, 14: AAS72 (1980) 1221-1228.

¹²⁹ Вж. Мат. 18, 21-22; Лук. 17, 3-4.

¹³⁰ Вж. 1 Иоан. 3, 19-24.

¹³¹ Вж. Мат. 5, 23-24.

„Господ не приема жертвоприношението на причинителите на раздори. Той ги отправя от Своя олтар, за да отидат първо да се сдобрят със своите братя. Бог иска да бъде умиротворен с молитви на мир. Най-добрият дълг за Бога е нашият мир, нашето взаиморазбирателство, единството в Отец, Син и Светия Дух на всички верни.“¹³²

VI. „И не въведи нас в изкушение“

2846 Това прошение се корени в предшестващото го, защото нашите грехове са плодове на съгласяване с изкушението. Ние молим нашия Отец да не ни „въвежда“ в тях. Да се преведе с една дума гръцкият термин е трудно: той означава „не позволявай да влезем във“¹³³, „не ни оставяй да паднем в изкушение“. „Бог се от зло не изкушава, а и Сам не изкушава никого“ (*Иак.* 1, 13). Напротив, Той иска да ни освободи от изкушението. Ние Го молим да не ни остави да поемем пътя, който води към греха. Ние участваме в битката „на плътта и Духа“. Това прошение умолява да получим Духа на разума и силата. 164 2516

2847 Светият Дух ни подбужда да правим разлика между изпитанието, необходимо за израстване на вътрешния човек¹³⁴, предвид на „една изпитана добродетел“¹³⁵, и изкушението, което води към греха и смъртта¹³⁶. Ние трябва да правим разлика също между „да бъдеш изкушаван“ и „да се поддадеш“ на изкушението. Най-сетне, разпознаването разобличава лъжата на изкушението: външно нейният обект е добър, приятен за очите, многожелан (*Бит.* 3, 6), докато в действителност неговият плод е смъртта. 2284

„Бог не иска да налага доброто, Той иска свободни същества В изкушението има и нещо добро. Никой освен Бог не знае какво е получила душата ни от Бога, дори ние. Но изкушението го показва, за да ни научи да се опознаем и с това да открием нашата нищета, и ни задължава да отдадем благодарност за благоденствието, които изкушението ни е показало.“¹³⁷

2848 Да не влизаме в изкушението предполага едно решение на сърцето: „защото, дете е съкровището ви, там ще бъде и сърцето

¹³² SANCTUS CYPRIANUS CARTHAGINIENSIS, *De dominica Oratione*, 23: CCL 3A, 105 (PL 4, 535-536).

¹³³ Вж. *Мат.* 26, 41.

¹³⁴ Вж. *Лук.* 8, 13-15; *Деян.* 14, 22; 2 *Тим.* 3, 12.

¹³⁵ Вж. *Рим.* 5, 3-5.

¹³⁶ Вж. *Иак.* 1, 14-15.

¹³⁷ ORIGENES, *De oratione*, 29, 15 et 17: GCS 3, 390-391 (PG 11, 541-544).

ви Никой не може да слугува на двама господари“ (*Мат.* 6, 21. 24). „Ако живеем духом, по дух сме длъжни и да постъпваме“ (*Гал.* 5, 25). В това „съгласие“ със Светия Дух Отец ни дава сила. „Друго изкушение вас не е постигнало, освен човешко; верен е обаче Бог, Който не ще остави да бъдете изкушени повече от силата ви, а заедно с изкушението ще даде и изход, за да можете да търпите“ (*1 Кор.* 10, 13).

2849 Обаче такава битка и такава победа са възможни само в молитвата. Именно чрез молитвата Си Исус е победител над Изкушителя още в началото¹³⁸ и в крайната битка в агонията Си¹³⁹. Именно в Своята битка и в Своята агония Христос ни присъединява в това прошение към нашия Отец. *Бдителността* на сърцето в общение с Неговата е напомнена настоятелно.¹⁴⁰ Бдителността е опазване на сърцето и Исус моли Отца да ни опази в Негово Име.¹⁴¹ Светият Дух се стреми да ни държи будни непрестанно в тази бдителност.¹⁴² Това прошение намира своя покъртителен смисъл в последното изкушение на нашата битка тук на земята. То моли за *окончателно постоянство*: „Ето, Аз ида като крадец: блажен е, който бди!“ (*Откр.* 16, 15).

VII. „Избави ни от лукавия“

2850 Последното прошение към нашия Отец е също пренесено от молитвата на Исус: „Не се моля да ги вземеш от света, но да ги опазиш от злото“ (*Иоан.* 17, 15). Тя засяга всеки един от нас, но винаги сме „ние“, които се молим, в общение с цялата Църква и за освобождаването на цялото човешко семейство. Господнята молитва не престава да ни открива постоянно измеренията на ИкономЕята. Нашата взаимозависимост в драмата на греха и смъртта се превръща в солидарност в Тялото на Христос и в „общението на светците“¹⁴³.

2851 В това прошение злото не е отвлечено понятие, но означава едно лице, сатана, злия, ангела, който възстава срещу Бога, „Дяво-

¹³⁸ Вж. *Мат.* 4, 1-11.

¹³⁹ Вж. *Мат.* 26, 36-44.

¹⁴⁰ Вж. *Иоан.* 17, 11.

¹⁴¹ Вж. *Иоан.* 17, 11.

¹⁴² Вж. *1 Кор.* 16, 13; *Кол.* 4, 24; *1 Сол.* 5, 6; *1 Петр.* 5, 8.

¹⁴³ Вж. IOANNES PAULUS II, Adh. ap. *Reconciliatio et paenitentia*, 16: AAS 77 (1985) 214-215.

ла“ (διά-βολος), този, който „препечва“ срещу Божия замисъл и Неговото „спасително дело“, осъществено в Христа. 391

2852 „Открай човекоубиец ... лъжец ... баща на всяка лъжа“ (Иоан. 8, 44), „Сатана, който мами цялата вселена“ (Откр. 12, 9), е този, чрез когото грехът и смъртта влязоха в света и чрез неговото окончателно поражение творението изцяло ще бъде „освободено от греха и от смъртта“¹⁴⁴. „Знаем, че всеки, роден от Бога, не греши; но роденият от Бога пази себе си, и лукавият го не докосва. Знаем, че ние сме от Бога, и че цял свят лежи в зло“ (1 Иоан. 5, 18-19).

„Господ, Който отне вашия грях и прости прегрешенията ви, е в състояние да ви покровителства и да ви предпази от примките на дявола, който ви напада, за да не ви изненада врагът, който има навик да поражда греха. Който се доверява на Бога, не се страхува от дявола. „Ако Бог е за нас, кой ще е против нас?“ (Рим. 8, 31).¹⁴⁵

2853 Победата над княза на този свят¹⁴⁶ е постигната веднъж завинаги в „Часа“, в който Исус се предава свободно на смъртта, за да ни даде Живота Си. „Сега е съд над тоя свят; сега князът на тоя свят ще бъде изпъден вън.“¹⁴⁷ „И подгони жената“ (Откр. 12, 13)¹⁴⁸, но той няма власт над нея: новата Ева, „пълна с благодат“ от Светия Дух, е предпазена от греха и от тлението на смъртта (Непорочното зачатие и Успението на Пресветата Майка Божия, Блажената Мария, Приснодева). „И разлюти се змеят против жената и отиде да води война с останалите от семето ѝ“ (Откр. 12, 17). Ето защо Духът и Църквата молят: „Дойди, Господи Иисусе!“ (Откр. 22, 17.20). Защото Неговото идване ще ни освободи от лукавия. 677 490 972

2854 Молейки се да бъдем избавени от лукавия, ние молим също да бъдем освободени от всички злини – настоящи, минали и бъдещи, на които той е деятел и причинител. В това последно прошение Църквата принася всичкото бедствие на света пред Отца. С освобождаването от злините, които потискат човечеството, тя измолва ценния дар на мира и благодатта на постоянното очакване на Пришествието на Христос. Молейки така, тя преулавя в смирението на 2632

¹⁴⁴ *Prex eucharistica IV*, 123: *Missale Romanum*, editio typica (Typis Polyglottis Vaticanis 1970) p. 471.

¹⁴⁵ SANCTUS AMBROSIIUS, *De sacramentis*, 5, 30: CSEL 73, 71-72 (PL 16, 454).

¹⁴⁶ Вж. Иоан. 14, 30.

¹⁴⁷ Вж. Иоан. 12, 31; Откр. 12, 10.

¹⁴⁸ Вж. Откр. 12, 13-16.

вярата приобщението на всички и на всичко в Този, Който има ключовете на ада и смъртта (*Откр.* 1, 18). „Господ, Който е, Който е бил и Който иде, Вседържителят“ (*Откр.* 1, 8).¹⁴⁹

1041 „Освободи ни от всяко зло, Господи, дай мир в нашите дни. С помощта на Твоето милосърдие свободни от греха, та спокойни от всяко смущение в този живот, да очакваме щастието, което Ти обещавах, и пришествието на нашия Спасител Исус Христос.“¹⁵⁰

ЗАВЪРШВАЩО СЛАВОСЛОВИЕ

2760 2855 Завършващото славословие: „Защото Твое е царството, и силата, и славата вовеки. Амин“ подновява трите първи прошения към нашия Отец: Прослава на Името Му, идването на Царството Му и силата на спасителната Му воля. Но това повторение е под формата на почитание и благодарение, както в небесната литургия.¹⁵¹ Князът на този свят си беше присвоил с лъжа тези три звания на царственост, сила и слава.¹⁵² Христос, Господ, ги възстановява на Своя Отец и на нашия Отец, докато Той Му предаде Царството, когато ще бъде изпълнена Тайната на спасението, „за да бъде Бог всичко у всички“¹⁵³.

1061-1065 2856 „След като молитвата е завършена, Ти казваш: *Амин*, подчертавайки с това Амин, което значи „да бъде“¹⁵⁴. това, което съдържа молитвата, която Бог ни научи.“¹⁵⁵

Накратко

2857 *В „Отче наш“ трите първи прошения се отнасят до Славата на Отца: осветяване на Името Му, Идването на Царството и осъществяване на Божията воля. Четирите други Му представят нашите желания: тези прошения засягат нашия живот, за да ни нахрани и да ни излекува от греха, и те се отнасят до нашата битка за победата на Доброто над Злото.*

¹⁴⁹ Вж. *Откр.* 1, 4.

¹⁵⁰ *Ritus Communionis*, [Embolismus]: *Missale Romanum*, editio typica (Typis Polyglottis Vaticanis 1970) p. 472.

¹⁵¹ Вж. *Откр.* 1, 6; 4, 11; 5, 13.

¹⁵² Вж. *Лук.* 4, 5-6.

¹⁵³ Вж. *1 Кор.* 15, 24-28.

¹⁵⁴ Вж. *Лук.* 1, 38.

¹⁵⁵ SANCTUS CYRILLUS HIERSOLYMITANUS, *Catecheses mystagogicae*, 5, 18: SC 126, 168 (PG 33, 1124).

- 2858 *Молейки: „Да се свети Твоето име“, ние навлизаме в Божия промисъл, в осветяването на Божието име – разкрито на Мойсей, сетне в Исус – чрез нас и в нас, както и на всеки народ и на всеки човек.*
- 2859 *Второто прошение на Църквата се отнася главно за връщането на Христос и последното пришествие на Божието Царство. Църквата моли също за нарастване на Божието Царство в настоящия ни живот, в нашето „Днес“.*
- 2860 *В третото прошение молим нашия Отец да съедини нашата воля с тази на Сина, за да осъществи Своята икономия в живота на света.*
- 2861 *В четвъртото прошение, казвайки „Дай ни“, ние изразяваме в общение с нашите братя синовното ни доверие към нашия Небесен Отец. „Нашият хляб“ означава земната храна, необходима за нашето съществуване, но означава също Хляба на Живота: Словото Божие и Тялото Христово. То е получено в Божието „Днес“ като необходимата (свръхсъщностна) храна за Трапезата на Царството, което Евхаристията предосъществува.*
- 2862 *Петото прошение умолява Божието милосърдие за нашите прегрешения. Тази молба обаче може да проникне в сърцето ни само ако сме простили на враговете си по примера и с помощта на Христос.*
- 2863 *Казвайки „И не въведи нас в изкушение“, ние молим Бог да не ни позволява да поемем пътя, който води до греха. Това прошение измолва Духа за благоразумие и твърдост; то моли настоятелно за благодатта на бдителност и постоянство докрай.*
- 2864 *В последното прошение „Избави ни от лукавия“ християнинът моли Бога с Църквата да изяви победата, вече придобита от Христос над „Княза на този свят“, Сатаната, ангела, който сам противостои на Бога и Неговия Спасителен промисъл.*
- 2865 *С последното „Амин“ ние изразяваме нашето „Да бъде“, отнасящо се до седемте прошения: „Тъй да бъде...“*